

SVOBODNA SLOVENIJA

AÑO XXXVII (31)

Štev. (No.) 20

ESLOVENIA LIBRE

BUENOS AIRES

18. maja 1978

Delno priznanje

V ljubljanskem Delu z dne 20. aprila beremo članek z naslovom: Zgražanje ni dovolj, ki ga je napisal France Forstnerič, človek, ki po vsebini članka sodeč, mladino pozna in se zanjo zanima. Prostor nam ne dopušča, da bi članek v celoti ponatisnili, povzeli pa bomo iz članka glavne misli dobesedno, da bomo videli v kakšni obliki slovenska javnost gleda na pojav vandalizma med slovensko mladino, ki je zadnje čase zavzel take oblike, da so vsi resni ljudje zaskrbljeni. Naš list je pred par meseci o tem vprašanju pisal in naznačil vzroke tega, za naš narod doslej neznanega in sramotnega pojava.

Evo, nekaj piševih misli:

„Nagrobniški slovenskih pisateljev na ljubljanskem Navju spet stojijo na svojih mestih, a mučen spomin na ono noč še ni zbledel. Kapelica na Pekrski gorci je lani doživela, kakor so se izrazili spomeniškovarstveni delavci, pravi „masaker“. Mariborčani so pred meseci od ogorčenja in sramu ostali brez besed, ko se je razvedelo, da so na spomeniku talcev poškodovani pokrovi mnogih žar. Nadaljnje primere je najti v kateremkoli našem kraju... Moramo pohiteti z opozorilom, da so ti mučni pripetljaji bolj kot sodno, predvsem vzgojno, družbeno in psihološko, socijalno, družbeno politično in seveda tudi kulturno vprašanje, prek katerega je mogoče sklepati... o zdravju, oziroma nezdravju našega družbenega življenja in njegovih posameznih delov. Obnašanje naših ljudi ob takih dogodkih so... osuplost, presunjenost, ogorčenje, nemočno zgražanje, včasih tudi molk, predvsem pa moralna obsodba „zlikovcev“. Pričakovali pa bi, da bo vsako tako bolešno sporočilo razvnelo mnenjsko vrenje z namenom družbeno ovesti te deviantne pojave.“

Po teh splošnih ugotovitvah članek razpravlja o definiciji vandalizma, to je poškodovanja rezultatov človeškega dela, uma, kulture in narave same. Vandalizem, čeprav napada materijo, vedno napada tudi idejo, ki jo snov predstavlja. Gre za red in vrednote, ki jih družba varuje. Zato je vandalizem, kakor pisec pravilno pravi, „globoko v družbeno življenje zadržto početje.“

Pisec ugotavlja dalje, da so starši, sodišča, psihologi, socijalni delavci, varstvena služba za kulturne in naravne spomenike in policija edini v tem, da so ta početja plod mladih in zelo mladih ljudi. Ugotovili so vsi ti činitelji tudi, da vse te oblike vandalizma nimajo ne političnih ne družbeno prevarnih ciljev, ampak so le izkrivenčenost v vedenju malih skupin. Vendar, tako pripominja članek, če pogledamo pojav od blizu, vidimo, da je njegov vzrok v zvezi s celotnimi družbenimi razmerami na določenem področju življenja v naši skupnosti. S tem sicer prestopnikov ne odvežemo v celoti lastne krivde, prikopljemo pa se do nekaterih spoznanj kolektivne krivde. Represija, kaznovanje ne bo rodilo nič dobrega, morda ravno nasprotno. Taki pojavi so posledica upornega duha, ki obvladuje del mladine, zlasti pa razpoke v družbi, ki kažejo na razkol med normativnostjo in družbo. Pisec trdi, da teh žalostnih primerov pri nas ni abnormaalno veliko, ali bistveno več, kot drugod, toda v naši skupnosti, ki da toliko na svoje vrednote, odjeknejo boleštnije. Nato nadaljuje dobesedno:

„Odjek pa je povečini precej ogorčena, nemočna obtožba, zgražanje in čudenje, namesto da bi bil vsak primer povod, ki bi družbotvorne dejavnike od ožjih skupnosti (družina, sosesa, šola, krajevna skupnost) do pristojnih družbenih služb, političnih organizacij, ustanov slednjič celotno družbo napotil k smiselno temeljnemu (odpravljanju vzrokov — ne k represiji) preprečevalnim dejanjem. Pokukajmo v prakso: po-družnično cerkvico (od družbe in cerkve precej zapuščeno) na Pekrski gorci je razdejala skupina 12 do 16-letnih najstnikov, ki živijo, kakor nam je povedala sodnica za mladoletnike na občinskem sodišču v Mariboru, v zelo

slabih socialnih razmerah. Nič velikega niso imeli „za bregom“ (recimo, rušenje religioznih vrednot, kot bi se menda reklo juridično, saj o tem fantiči nimajo pojma). Divji, neorganiziran prosti čas jim je buril domišljijo o bajnem bogatašu, ki da je pokopan v kapelici. Ko se je lomljenje začelo, je šlo kot plaz, sami ne vejo, kako. Sram jih je in obžalujejo svoje početje. Značilen, najbrž kar vzročen primer, v katerem je šlo za otroke iz socialno ne dovolj integriranih družin in za čustveno prikrajsane mladostnike. „Anatomija“ ene izmed skrunitev grobov je razkrila travmatične psihološke vzroke. Nekdo v „klapi“ je zinil: „Glej, mrtvec gre“. Tisti, ki ni hotel biti „cvikalica“ (strahopetec v mariborskem slengu mladih), je dokazal, da se tudi mrtvih in grobov ne boji. Do zadnje vse razbite cestne svetilke ob sprehajališču med Bellevuem in Železničarskim domom na Pohorju nimajo tako logične razlage. Imajo pa oplenjeni nasadi ali grobovi, razbite svetilke, razdejana cerkva, poškodovane žare in padli nagrobniški pisateljev druge, precej logične vzročne razlage. V prostem času mladih še nismo znali ali (gmotno?) zmogli množično pritegniti k mikavnim svobodnim, ustvarjalnim oblikam in vsebinam sproščanja njihovih mladih energij v tehniških, športnih, kulturnih, taborniških, planinskih in podobnih zanimanjih. Veliko je klatenja, brezplodnega zapravljanja časa in občutka, da živiš v marginalnih skupinah (mladi delavci v samskih domovih, so npr. še vedno slabo integrirani v družbeno in družabno življenje v svoji socialni sredini in okolici, to velja zlasti za delavce iz drugih republik). Dalje so tu alkohol, spolne frustracije, nizka vrednota usmeritev, ko vrednote večine zavoljo tvoje obročnosti niso tudi tvoje vrednote. Kulturna vzgoja pa ostaja verbalna, če nima zglede: spomeniškovarstvena kultura je, denimo, pri nas občutno nižja kot v deželah z daljšo turistično in spomeniškovarstveno tradicijo. Tod je iskati tihe pajdase na vandalističnih pohodih.“

Tako misli pedagog Forstnerič. Mnogo njegovih ugotovitev lahko mirno podpišemo, le problema ni obdelal od vseh strani.

Slovenski vandali so mladi ljudje, rojeni v rdeči svobodi, morda sinovi očetov, ki so se za to svobodo borili v gošči; bili so vzgojeni v šolah, ki so jih naučile gledati svet z materialistične plati, ubijali so jim v glavo marksistično moralo, učili so jih sovražitosti vse, kar se ni skladalo z rdečim pojmom svobode in poveljevatosti „junake“, ki so jim bile omadeževane roke s slovensko krvjo. Ta slovenska mladina je tipičen sad komunističnega režima.

Različne prvine ruskega oporečništva

V četrtek 27. aprila je imel pri jezuitih v Gorici konferenco ruski disident Evgenij Vagin. Prišel je na povabilo Ljudskega gibanja (Movimiento popular), da bi govoril o verskih koreninah oporečništva v Sovjetski zvezi.

Te dni je v Turinu dejal tudi general Grigorjenko: „Disidentstvo v Sovjetski zvezi tvori enotno fronto, toda v njej moramo razpoznati različne prvine. Najvažnejša je verska.“ O tej je govoril Evgenij Vagin v ruščini, na italijanski jezik je pa prevajal dr. J. Markuža.

Vagin je povedal, kako je sam postal disident. Bilo jih je nekaj mladih v Leningradu, ki so iskali kaj več kot jim je mogel nuditi marksizem-leninizem. Iskali so verskih in duhovnih vrednot. Kakih 30 mladih je bilo, ki so se znašli v tem iskanju. Ustanovili so klub, se zbirali, debatirali, brali papeške enciklike, sv. pismo in posebno evangelij. Bili so lojalni do režima, toda iskali so duhovnih vrednot. Sovjetska ustava priznava svobodo vesti, t. j., da si lahko veren sam zase, toda ne priznava pravice, da se družiš v skupnost z istomislečimi in iščeš resnico mimo

Povsod! Tudi v Rusiji so imeli ta problem, dokler vsi stotisoči brezpri-zornikov niso skrivnostno izginili. Moti se članek, če trdi, da so to le posamezni pojavi med mladimi. Jih je le preveč in povsod: v Kranju, Ljubljani, Mariboru, na Pohorju, na Pekrski gorici itd. Pisec pravi, da je podobnih polno v kateremkoli našem kraju.

Pisec poziva družbo, naj se zaveda svoje dolžnosti do mladine. Tako, sedaj ko je komunizem izkvaril znaten del slovenske družbe, naj ta pokvarjena družba poboljšuje mladino: družba pijancev in, žal, tudi pijank, bogokletne-žev, v divjih zakonih živečih, egoizma polnih ljudi?

Pisec, ki je gotovo „zgrajen“ človek se zelo previdno izogiba enega činitelja, ki pri vzgoji mladega človeka povsod po svetu in v vseh časih mnogo pomeni: vere in ustanove, ki vero označijo: cerkve. Tista sodnica v Mariboru je prav povedala, da mladi zločinci niso skrunili cerkva iz verskih razlogov, češ, da fantiči o tem nimajo niti pojma. Res je! Kje pa naj bi ta pojem dobili? V šoli, ki je brezverska in borbena proti vsaki religiji, v šoli, ki hvali hudodelce kot narodne junake, v šoli, ki razglaja moralo „ropa, požiga in umora“. Kako naj ta mladina spoštuje kosti rajnih, ki jih je pomoril tujec, ko pa že ve, da so širom slovenske zemlje raztresene kosti tisočev nedolžnih slovenskih ljudi, ki jim niso dovolili ne pokopa, ne častnega spomina.

Na to bolečo rano nove slovenske družbe je pisec pozabil, ali se je pa ni upal omeniti.

Leta 1973 je bil v Koenigsteinu v Nemčiji 23. kongres „Cerkve v stiski“, ki je bil pred vsem posvečen razpravi o položaju mladine v komunističnih deželah. Časnikar Paul W. Wenger je govoril o tem vprašanju. Kot zaključek svojega govora je naglašal: Marksizem skuša razbijati družino, vzgaja v anti-avtoritetnosti napram staršem, ubija idealizem v mladih, vodi mladega človeka v egoizem in ga privede do tega, da začne nihati med kremeljsko in betlehemsko zvezdo.

Kako zavidljivo, lahko delo ima komunizem, kadar ruši obstoječe: družabni red, politične oblike, vero in moralo. Kako lahko je v mladem človeku iz vseh teh vrednot narediti kup razvalin! Kako neverjetno težko pa je rdečemu režimu delo za „novega človeka“, potem, ko mu je porušil vse podlage, ki so edino in vedno veljavne: nadnaravne sile, ki jih daje vera in krščanske morale. Zato so oblikovalci novega slovenskega človeka lahko zaskrbljeni. Grade bodočnost našega rodu na trhli podlagi. Zato so vzgajali „vandle“, zato je prišlo do „masakrov“ v naši lepi slovenski zemlji.

J. A.

marksizma-leninizma. Zato je KGB (tajna policija) po treh letih prišla na sled klubu in aretirala vse njegove člane; obsodili so jih na različne kazni. Voditelj kluba je dobil 20 let zapora, Vagin pa osem let.

Vseh osem let je presedel. Pri tem je pripomnil, da se je njegova vera v kazenskem taborišču še bolj utrdila. Tam je prišel v stik s številnimi drugimi jetniki, ki so bili zaprti zaradi istih prekrškov. Bili so predvsem Litvanci. Teh je posebno veliko zaprtih zaradi verskega delovanja; bil so pravoslavci, katoliki in drugih veroizpovedi. V taborišču je pa vse družilo isto iskanje verskih in duhovnih vrednot.

Ko je Vagin odsedel svojo kazen, so ga oblasti izgnale iz države kot toliko drugih disidentov. Sedaj biva v zahodni Evropi in se preživlja s sodelovanjem pri revijah, radijskih oddajah in podobnim. Ni se pridružil katoliški Cerkvi, temveč je ostal član ruske pravoslavne Cerkve. Svoja izvajanja je zaključil z ugotovitvijo: Disidentom v Sovjetski zvezi morete na Zahodu nuditi predvsem moralno pomoč. Ta je lahko zelo učinkovita, saj sovjetski vo-

Una farsa

En un reciente artículo, publicado en „La Prensa“ de Buenos Aires, el columnista Eudocio Ravines analiza el eurocomunismo en Francia. Al respecto dice: „Dentro y fuera del partido Comunista de Francia ha estallado una polémica, a través de la cual se pretende establecer las responsabilidades de los dirigentes en la derrota electoral de marzo.“

Comunistas conspicuos escriben en órganos no comunistas, analizando las causas profundas de la derrota electoral que ha sufrido la izquierda en Francia. Como el diario comunista „L'Humanité“ tiene sus columnas selladas para el análisis, éste aparece en „Le Monde“, en „France Nouvelle“ y en „Politique-Hebdo“.

Hasta hoy, la polémica, no obstante lo conspicuo de las firmas, sobresale por su superficialidad. En verdad, si la estrategia de los actuales dirigentes, encabezados por Georges Marchais, ha sido involuntaria y ha conducido inconscientemente al bloque izquierdista a la derrota, es porque son incapaces, carentes de visión de sensibilidad; si, al contrario, la estrategia de la derrota fue aplicada voluntariamente, pues quiere decir que son deshonestos, pícaros y dóciles marionetas de los jefes del Kremlin.

Ninguno de los comunistas franceses que está interviniendo en la polémica ha planteado la cuestión en sus términos auténticos y con sus características precisas.

La dirección del partido Comunista francés no ha dejado en ningún momento su posición staliniana, su devoción y su adhesión a la autoridad de Moscú. El eurocomunismo en Francia es más farsa, más máscara, que en ninguna otra parte. Como ningún otro partido Comunista en el mundo, el de Francia está entrañablemente unido a la Unión Soviética y a la obediencia moscovita.“

CARTER SPREMINJA ZGODOVINO OB SESTANKU S TITOM

NEKAJ HUDIH NETOČNOSTI

Uradna politična publikacija severnoameriškega kongresa je „Congressional Record“. V njej so objavljeni vsi govori obeh zbornic, prav tako pa ima tudi vsak član obeh zbornic v tej publikaciji pravico objaviti, kar sam hoče. Nima pa te pravice nihče drugi.

Pod zgornjim naslovom je severnoameriški senator iz New Yorka Daniel Patrick Moynihan v „Congressional Record“ 10. marca t. l. priobčil naslednje:

„Senatorska tradicija gostoljubja in primernega spoštovanja zahteva od nas, da podpiramo predsednika Združenih držav, kadar je gostitelj kakega vladnega predsednika ali državnega poglavarja. Odhod jugoslovanskega predsednika Tita iz ZDA je zato primeren trenutek za komentar o načinu njegovega sprejema. Predsednik ZDA je pozdravil predsednika Tita pri južnem vходу Bele hiše v torek, 7. marca ter je v svoji pozdravni izjavi nagrmadil takšno količino hudih netočnosti Titu in, zato, ameriški javnosti ter na sploh mednarodni javnosti, da temu, menim, ni primera v naših odnosih s totalitarnimi državami.“

Zaskrbljujoča je misel, da bi mogli biti pogledi, ki jih je predsednik izrekel v svojem pozdravu, njegovi ali vlade ZDA ali katere koli odgovorne vladne ustanove.

Predsednik Carter je označil Tita za „sodobnika velikih svetovnih vodij, ki je preživel krizo svetovne vojne, prijatelja in družabnika predsednika Churchilla, predsednika Roosevelta, generala De Gaulle“. To je dejansko strahovito netočno. Tito se ni nikdar srečal s Franklinom Rooseveltom. Nikdar se ni sestal s Charlesom De Gaullem. Sestal se je z Winstonom Churchillom, toda potrebna je velikanska imaginacija za trditev, da bi bil Tito Churchillov prijatelj ali obdovalec. Toda to ni glavna potvorba zgodovine v izjavi našega predsednika. Gre za opustitev Titovega najbližjega tujega tovariša med vojno, človeka, s katerim je v resnici delil najtesnejše odnose — Jožefa Stalina. Kako se more zgoditi, da Stalin izgine s seznama Titovih zunanjih družabnikov iz druge svetovne vojne? Celo Kremelj bi se pomišljal, predno bi tako drzno in tako odkrito potvoril zgodovino zato, da bi prikrl povezanost sodobnega političnega predstavnika.

Predsednik Carter je tudi označil Tita za „človeka, ki je iz lastne iniciative z drugimi velikimi voditelji, Nehrujem, Nasserjem, ustvaril organizacijo neuvrščenih ljudstev sveta.“ Na nesrečo, so tkim. neuvrščeni vse prevečkrat, zlasti zadnja leta, neuvrščeni proti Združenim državam, a za Sovjetsko zvezo v vsakem svetovnem forumu in v vsaki svetovni zadevi.

Predsednik je nadalje označil Tita za človeka, ki je zgled „teženj po svobodi, neodvisnosti in svobodnih, teženj, ki jih ima vsa Vzhodna Evropa“.

dtelji niso neobčutljivi ob tem, kaj se o njih piše in kako se o njih sodi v svobodnem svetu.

K. G.

in dejansko ves svet.“ Kako čudno, da predsednik ZDA, tako častno povezan z mednarodnim gibanjem za človekove pravice, tako hvali komunističnega diktatorja, ki vseppek meče v ječe politične nasprotnike in zatira oporečništvo na način, kakor to delajo vsi komunistični državni poglavarji.

Kako je Tito odgovoril na Carterjeve pozdrave? Ali je Tito pohvalil vlogo ZDA v svetovnih zadevah? Ali je Tito pripisal Združenim državam sploh kakšen plemenit namen? Ali je omenil, vsaj mimogrede, da bi ZDA mogle predstavljati sploh kaj lepega in častivrednega? Tito tega ni storil. Nasprotno, v svojem kratkem odgovoru se je Tito poslužil formule, ki jo komunistični režimi uporabljajo pri označevanju svojih odnosov z nasprotniki. Dejal je, da so „jugoslovanska ljudstva in ameriško ljudstvo“ med seboj povezana. Glede funkcionarjev ameriške vlade je samo izjavil, da ga zanima z njimi izmenjati poglede in imeti sestanke.

Kaj naj s to zadevo storimo? Ker naše zanimanje za predsednika Tita in za Jugoslavijo nikdar ni bilo izključno iz dobrotljivosti, morda ne smemo pričakovati izrazov hvalčnosti do ameriške politike, s katero smo z oskrbovanjem orožja Jugoslaviji pomagali Titovi svobodi pred ruskim vmešavanjem in tako ohranjanju njegovega režima in morda celo ohranitvi njegovega življenja. Prav tako ne smemo pričakovati, da bi nam Tito zaupal svojo najgobjo in osebno reakcijo na medeno sladke besede, ki so mu bile izrečene. Moje osebno mnenje je, da se mu bo z vsem tem samo okrepilo njegovo zaničevanje do nas.

Ali smemo vprašati, z iskrenim spoštovanjem pa tudi z resnično zaskrbljenostjo, zakaj se predsednik poslužuje takega načina govorjenja? Na demokratski volilni platformi iz leta 1976 ne najdemo hvaljenja komunističnih diktatorjev. In če je temu tako, odkod je predsednik dobil te ideje? Enostavno, kdo je informiral predsednika o odnosih z Zahodnimi državniki, ki jih nikdar ni bilo? Prav gotovo se lahko, v tej deželi, naučimo nasledovati politiko svojih lastnih interesov ne da bi pri tem potvarjali bodisi zgodovino bodisi dejstva sedanosti zato, da bi vzdrževali konstruktivne odnose z drugimi državami. Na nesrečo, vzdržuje se miselnost, ki lahko brez premisleka hvali diktature, sovražne vrednotam Združenih držav in istočasno kaže največje nezadovoljstvo do vlad, ki se, naj že bo njihova notranja ureditev kakršna koli, identificirajo z Združenimi državami. To je več kot čudno. Vsekakor to dokazuje intelektualno in moralno zmedo, ki je potrebna temeljite spremembe.

Gospod predsednik, zaradi prezaplenosti v debati o panamskem prekopu nisem mogel najti časa v današnjem programu v senatu, da bi mogel te opazke osebno povedati v senatu samem. Zato jih objavljam v Recordu, kakor je naš običaj v takih primerih.“

NOV NASTOP PROTI KOMUNIZMU V EGIPTU

SADAT OKLICAL PLEBISCIT

Egipčanski predsednik Sadat je minulo nedeljo v egipčanskem parlamentu objavil razpis plebiscita za prihodnjo nedeljo. Egipčani bodo morali odgovoriti na vprašanje, če so za to, da se komunistom onemogoči dostop do vplivnih položajev v državi, prav tako bivšim politikom, predvsem monarhistom in če so za novo politično linijo, ki jo je pripravila njegova vlada za bodoče.

V svojem govoru v Ljudski skupščini, kakor parlament imenujejo v Egiptu, je Sadat napadel opozicijo in obtožil nasprotnike svojega režima, da izkoriščajo njegove predvse z demokracijo za to, da bi v državi znova ustvarili kaos.

Kakor je znano, so bile po zrušenju monarhije kralja Faruka leta 1952 v Egiptu prepovedane vse politične stranke. Šele l. 1976 je Sadat ustanovil tri različne stranke, ki naj bi predstavljale levico, sredino in desnico vladajoče Arabske socialistične zveze. Četrta z zakonom dovoljena stranka, Novi Wafd, pa je bila ustanovljena iz skupine parlamentarcev šele letos.

S plebiscitom namerava Sadat onemogočiti komunistom dostop do položajev v vladi, v državnih industrijah, v sindikatih ter v tisku.

Deset milijonov egipčanskih volilcev bo tudi odločalo o nadaljnji izključitvi iz političnega življenja tistih politikov, ki so vladali Egipt pred zrušitvijo Farukove monarhije leta 1952. Egipčani bodo morali odgovoriti samo z „da“ ali „ne“ na naslednji predlog:

„Ni dovoljeno tistim, ki zagovarjajo načela, nasprotna učenju vere (takšna je na splošno v Egiptu oznaka za komuniste — op. ur.), da bi zavzemali ključne položaje v vladi ali v javnem sektorju ali se dali voliti v sindikatih ali pisati v tisk ali delati v javnih občilih.“

Egipt se postopoma oddaljuje od enostranskega političnega sistema, v katerem je tičal četrto stoletja. Tisk se je tudi začel postopoma oglašati s kritiko režima, zlasti glede korupcije in despotizma.

V svojem govoru je Sadat med drugim izjavil, da bo treba položaj levčarske Napredne unionistične stranke znova proučiti, opazovalci smatrajo za mamig, da jo namerava očistiti komunistov.

Splošne volitve v Kanadi odložene

TRUDEAUJEVI LIBERALCI NAZADUJEJO

Kanadski predsednik Pierre Trudeau je prejšnji teden odložil splošne volitve, ko je ugotovil, da se javno mnenje vedno bolj oddaljuje od njegove liberalne stranke in nagiba h konservativcem.

Vsa Kanada je živila v pričakovanju volitev za letošnje poletje. Trudeauova vlada Kanado že 10 let. Ko je v parlamentu objavil, da odlaga volitve, ni napovedal za koliko časa. Če bi bilo treba, lahko čaka do julija prihodnjega leta, ko se njegovi vladi izteče sedanji rok.

Trudeaujeva liberalna stranka je še do nedavna za enajst točk zmagovala konservativce. Toda zadnje Gallupove ugotovitve javnega mnenja so pokazale, da sta trenutno obe stranki, Trudeaujeva liberalna stranka in Clarkovi napredni konservativci na isti ravni.

V parlamentu so Trudeaujevi pristasi burno odobrvali njegov sklep o odložitvi volitev, zlasti ko je izjavil, da „mora parlament še naprej zasedati in reševati državne probleme.“ Trudeau je dejal: „S problemi se lahko ukvarja parlament ali pa se jih rešuje na volitvah. Ugotovil sem, da je za sedaj parlament za to najbolj primeren.“

Po ugotovitvah Gallupa je trenutno 41 odstotkov volilcev za Trudeaujeve liberalce in prav tako 41 odstotkov volilcev za Clarkove konservativce.

Tine Debeljak

Med knjigami in revijami

LOŠKI RAZGLEDI XXIV. 1977.

Štiriindvajseti letnik škofjeloškega lokalnega zgodovinskega zbornika Loški razgledi je posvečen 40-letnici Muzejskega društva, ki to publikacijo izdaja že skoraj četrto stoletje. Vseh štiriindvajset let je bil predsednik Muzejskega društva loški zgodovinar prof. dr. Pavle Blaznik, ki je imel tudi govor ob 40. letnici, objavljen v tem zborniku na prvih straneh. Podal je razvoj društva, ki je nastal iz I. obrtne razstave v Loki l. 1936, kjer so bili prvič razstavljeni celovški predmeti, skrinjice, vrči, dokumenti, svečniki), ki so jih doslej hranili privatniki. Za to priložnost so izdali „trije mladi loški profesorji — podnunciji“, kakor je poudaril predsednik, a jih ni imenoval. Iz fotografije na drugi strani se da sklepati, da sta to bila prof. dr. P. Blaznik in inšp. F. Planina. Tretjega pa je treba uganiti, če ima kdo interes na tem. Pa ga nimajo. Je pač sedaj — kot nekoč z Martinom Fierrom, ki ga ni bilo v „spisku“. In zato me ni ne v zgodovini ne v muzeju, toda še živim in sem danes vesel tega jubileja, takega razvoja ustanove, kakor ga niso slutili tudi ne člani „profesorskega ceha“, ki so ga l. 1937 ustanovili ob celotnem članstvu — 16, in ki so zdaj ob tem jubileju dobili tudi diplome. Duša ustanove sta bila vseh 40 let dr. Blaznik in inšp. Planina, ki sta zdaj častna uda Muzeja, pa si zaslužila s

svojimi znanstvenimi in propagandnimi deli tudi častno občanstvo mesta. Danes ima Loški muzej tudi podružnici v Žireh (kjer ima največ zaslug Alfonz Zajc, kot je omenjal dr. Blaznik), pa v Železnikih in Sorici. Je ena najpomembnejših škofjeloških kulturnih ustanov; eden najboljših urejenih in važnih lokalnih slovenskih muzejev, ki s svojim zbornikom zaradi višine kvalitete dosega priznanje tudi v mednarodnem revijalnem svetu.

Tudi ta jubilejni zvezek (305 strani) ima svoje vrednosti, ki so lokalne zanimivosti toda obdelane na strokovni znanstveni način. Tako R. Branik omenja dosedanje „glasove“ o prazgodovinski poselitvi okolice Rudna in Dražgoš. Dr. V. Šribar opisuje izredno zanimivo najdbo srednjeveškega mašniškega oblačila s freizinskega otoka pri Dobravi, ki je glede tedanjega tkanja edinstven dokument ne samo v Sloveniji, temveč na prostoru jugovzhodnega alpstva sploh. Dr. Cene Avguštin na kratko opisuje tlorisni značaj mesta, in ugotavlja, da je bila Loka načrtno grajena in da se je gradila iz naselja ob gradu v trg in v mesto, kar je postala že l. 1215. — Dr. E. Geve govori o „še dveh skeicah Langusovih rotnih risb“ poleg peterih doslej ohranjenih v Strahlovi zbirki v Stari Loki. — Posebno zanimiva pa je razprava dr. M. Slabeta Loška sli-

MEDNARODNI TEDEN

DR. JURIJ ORLOV, eden od treh najbolj znanih sovjetskih disidentov, ki so predlaskim ustanovili tkim. Helsinško skupino, da bi nadzorovali sovjetsko (ne)izpolnjevanje helsinškega dogovora, je bil po več kot enoletnem zaporu minulo nedeljo postavljen pred sodišče v Moskvi, kjer so proti njemu začeli sodni proces. Druga dva disidenti iz Helsinške skupine, Anatol Ščaransky in Aleksander Ginzburg pa sta bila postavljena pred sodišče v sovjetski republiki Georgiji. Tako lanska aretacija 53 letnega Orlova, kakor omenjenih dveh njegovih tovarišev je povzročila po svobondem svetu val protestov, ki jih je Kremelj seveda ignoriral. Vsi trije so obtoženi „protisovjetske agitacije in propagande“ in jih čaka večletno prisilno delo v Sibiriji.

PAPEŽ PAVEL VI. se je udeležil maše zadušnice v lateranski baziliki v Rimu za pokojnim prvkom italijanske krščanske demokracije Aldom Morom, ki so ga v torek, 9. t. m. ubili gverilci Rdečih brigad. Rekvijemu so prisostvovali tudi predstavniki 100 tujih vlad ter Morov brat Karel in sestra Marija. Morova žena z otroci se zadušnice ni hotela udeležiti, pač pa je poslala zahvalno pismo papežu Pavlu VI. Zgodilo se je prvič, da je v novejši zgodovini papež prisostvoval zadušnici za laikom.

ZNANO NEWYORSKO Radio City Music Hall so rešili pred zaprtjem ter jo vpisali v Državni register zgodovinskih znamenitosti, s čimer je prešla v oskrbo države. Zaradi vedno večjih finančnih težav je Rockefeller Center nameraval Music Hall, ki ima 5.000 sedežev, zapreti odn. jo uporabljati za donosnejše prireditve.

Zgodba o dveh brech

Frankfurter Allgemeine (Zeitung) je časopis, ki velja za resnega, nepristranskega opazovalca dogodkov v Nemčiji in okoli nje. Tudi njegove sodbe o marksizmu vseh oblik so resne, nepristranske. Zna reči vinu vino in kruhu kruh, tudi kadar govori o našem rdečem režimu. Brez dvoma ima resnega informatorja, ki v dokaj pogostih poročilih od nas doma zadene pravo struno: pohvali, kar je dobrega, a pograja, kar je slabega.

Dne 21. aprila je ta list prinesel obširno novico iz naše domovine pod naslovom: Der Fusstritt von Belgrad, ki ga začne z opisom dogodka, ko je hrvatski nacionalistični prvak in poslanec Starčević v hrvatskem saboru, vpriči vseh poslancev in oblastnikov dal krepko brco madžarskemu banu Khuen Hedervaryu v tisti del telesa, kjer hrbet svoje dobro ime izgubi. Ta

junaška gesta je seveda povzročila poplavo komentarjev, a brnjeni ban je stvar gladko utajil, češ, da ga ni zadel...

Te vrste breco, čeprav le simbolično, pravi časopis, je dobil de Haan, vodja oddelka za inozemske delavce pri nemški vladi. Kakor nemška vlada, je tudi de Haan socialista in je bil eden tistih, ki je veliko pripomogel, da so bile razmere med socialdemokratsko Nemčijo in komunistično Jugoslavijo odlične. In vendar so de Haan in kar je za njim, dobili brco, proti kateri je bila ona, ki jo je dobil Hedervary le pohlevno božanje. De Haana je namreč jugoslovanska policija, ko je bil na službenem potovanju v Beogradu, aretirala in pripeljala v ljubljanske zapore, obdolžila špijonaže, ga držala dva meseca v ječi in nato izpustila, ne da bi ga postavila pred sodišče.

Skušnjava ne naredi človeka slabšega, kot je; samo pokaže, kakšen je.

Tomaž Kempčan

IZ ŽIVLJENJA IN DOGAJANJA V ARGENTINI

Nahajamo se sredi maja, pa že opažamo, kako se stalno večja pojav, ki zadnje tedne preplavlja Argentino. Vsekakor je po svoje razumljivo, zlasti za tiste, ki dobro poznajo mentaliteto ljudstev, ki živimo v tej naši drugi domovini. Ta pojav, logičen in protisloven, je svetovno nogometno prvenstvo, katerega uradni začetek bo v četrtek 1. junija.

Svojčas smo že poročali o stroških, ki jih bo Argentina nosila zaradi organiziranja tega prvenstva. Pustimo sedaj to, in pogledimo malo pojave zadnjih tednov. Naravno je, da časopisje vedno več poroča o raznih podrobnostih organizacije in pričetkov tekmovalnosti. A ni povsem prijetno opaziti, kako javnost vedno manj reagira na važne dnevne novice, ker se komentariji sučejo okoli nogometa in njegovih okoliščin. Tako se je dogodilo tudi z govorom gospodarskega ministra.

Dr. Martinez de Hoz naj bi v svojem nagovoru obrazložil, zakaj inflacija ne le da prepočasi pada, temveč nasprotno, še raste. A razlage so bile tako zapletene in meglene, da jih niti nekateri sicer podkovani opazovalci niso dobro razumeli. A na splošno je ljudi kaj malo zanimalo.

Nekaj pa je bilo konkretno v ministrovem govoru: devizni trg bo deloval svobodno. Posledica tega je bila,

Ni čudno, če se nemški socialisti sprašujejo, kako je moglo priti do tega, ko so si bili doslej najboljši prijatelji. Sprašujejo se, kaj hoče jugoslovanska vlada doseči. Ali morda, da izpuste Nemci iz ječe nekega Slijvarja, ki je obtožen umora emigranta Goreta. Ali ga morda hočejo pridobiti za to, da bi de Haan bolj podrobno nadzirjal in poročal o delu jugoslovanskih delavcev.

Najbolj gotovo pa bo verjetno to, da Belgradu ni dovolj biti socialist, kot so oni, ki sedaj vladajo v Nemčiji, treba je temu socializmu pridejati še Leninovo, Stalinovo, Malenkovo, Hruščevovo in Brežnjevo dediščino, pa še malo Maočetunga in Tita povrh, če bi hotel uživati popolno zaupanje. Izgleda, tako pripominja Frankfurter Allgemeine, da je tudi ta „aretacija“ v zvezi s pripravi na dan, ko Tita več ne bo, in ko bo moralo biti vse v redu, da ne bi prišlo do kakršnihkoli težav, ne doma, ne med sosedi, ki jim ne zaupajo.

Izgleda, da bodo de Haan in z njim vlada to brco lepo spravili v album spominov, kakor jo je Hederwary. Pravi pa list, da kdor tako ravna pri delitvi brce, prej ali slej pride prav zaradi svoje pohlevnosti — na svoje.

J. A.

da je dolar, sicer malo, a vendarle padel na borzi, pojav, ki ga že dolgo nismo videli v Buenos Airesu. Tako nenavaden je bil ta pojav, da je moral minister objaviti, da argentinski peso ne bo nadvaluiran, to je, da ga ne bodo umetno porinili kvisku napram dolarju.

Tudi je dr. Martnez de Hoz napovedal razne kredite, da se podjetja, skupine, posamezniki in družine morejo izkupati iz morebitnih kriz. V pravi je tudi več zakonskih osnutkov z gospodarskega področja, posebej o avtomobilski industriji itd., itd. Sedaj pričakujemo, kako se bodo v praksi obnesli nekateri ukrepi, ki jih bo ministrstvo podvzelo. Medtem večina pričakuje, kako se bo v praksi obnesla sicer zelo opevana argentinska nogometna reprezentanca.

Da se povrnemo k nogometnemu prvenstvu: ni neznanka, da v Evropo pobegle levičarske formacije napenjajo vse sile, da bi Evropejci bojkotali izvedbo tega prvenstva. Prava poplava propagandnih govorov o terorju, ki da ga nad narodom izvaja argentinska vlada. A sedaj se je dogodilo, česar se vlada boji, in v kar polaga vso svojo skrb: da bi preprečila teroristične napade med potekom prvenstva. Zadnje dni so neznanci podtaknili bombo v kulturnem centru San Martin v Buenos Airesu. Ko so odprli avto, v katerega je bil položen eksploziv, je ta eksplodiral in ubil dva policista iz brigad eksplozivov.

Še o nogometnem prvenstvu. Govorilo se je, da bodo prestavili delavni urnik državnih uslužbencev, češ, da bodo lažje šli na igrišče, kjer se bodo odigravale tekme. Potem so to uradno zanikali. Vendar je stvar povzročila ne malo komentarjev. Na primer, na katero igrišča naj gredo, ko so praktično že vse vstopnice prodane. Potem, zakaj naj sploh spremene delovni urnik, saj se itak ne bi poznalo na delu, da uslužbencev ni. In končno: kako naj ubogi državni uradniki s svojimi pičlimi plačami kupijo vstopnice, katerih cene so precej zasoljene. — Kar se proizvodnje tiče, nekatere skrbi, kako bo z delom med potekom prvenstva. Gotovo bo proizvodnja precej padla. A vsekakor ne tako kot v Braziliji, kjer že sedaj računajo, da bo proizvodnja padla za 60 odstotkov, tako je ljudsko zanimanje za nogomet.

Še zadnji komentar. Ta s ocialnega polja. Minister za socialno skrbstvo je te dni odšel na potovanje po La Pampi in La Roji. Otvoril bo več šol, bolnišnic in drugih javnih del za blagostanje zapostavljenih slojev notranjosti. Še pred tem je objavil povišane socialnih dodatkov, zlasti družinskih doklad.

je delo Rezike Rantove), pa Sorice — oboje še iz časa Prosvetnih društev. Tudi opis 70 letnice Planinskega Društva.

Predpisani oddelek vsakega letnika so razprave iz Narodno osvobodilnega boja. V. Demšar opisuje začetke delavskega gibanja na škofjeloškem (socialnih demokratov), kar pa je bilo — razen v Selcih — neznatno. C. Zupanc opisuje porušene Dražgoše, priobčujoč uradni seznam o vojni škodi po številkah hiš in predmetov v njih. — Ta oddelek ima tudi spomine na partizansko leta 1941—43, ki jih je napisal gorenjski zdravnik dr. Gregorič za l. 1941—43, glavni predst. OF v tej dolini, poleg Demšarjevih, domačije starih jezuitov in misijonarjev, kjer je bila njih edina sestra ena glavnih propagandk. — Zadnji del zavzema leposlovje, (J. Peternej, Ubiti zvon) in kronika, nekrologi, obletnice td. Med tem gradivom kronikarja in poročil naj omenim dr. Blaznikov referat o nemških teorijah, odkod zamorec v loškem friziškem grbu, kar še zdaj ni do konca ugotovljeno, niti to, če je to sploh zamorec. — Važna je tudi omemba 60 letnice smrti dr. J. Ev. Kreka, ki ga Loka smatra za svojega rojaka, v kateri je J. Tušek dal sedanje „dognanje“: „Bil je premalo revolucionaren, da bi danes njegove ekonomske ideje mogli oceniti kot pozitivne.“

Naslovna slika: Risba iz Valvazorjeve grafične zbirke v Zagrebu.

Gotovo so Loški razgledi na najvišji kvalitativni gladini med podobnimi slovenskimi regionalnimi zborniki.

(67)

kana meščanska keramika. Kjer se ugotavlja na področju sta. J. J. epinj, dvrženih v smetišče, zdaj slučajno odkritih, ostanke meščanskega poselja od XV. do XVII. stoletja. Odkritje teh pobitih „odpadkov“ je tako važno, da so štiri ornamentirane črepinje podane kot priloge v barvastih reprodukcijah. — Fr. Planina prilaga fotografije podrtje Perkusove hiše, na kateri so videti še ostanki starega mestnega obzidja. P. Hafner podaja novejši mestni načrt, kako naj se uredi Glavni trg, da bo ustrežal podobni turističnega centra za tuje obiskovavce, namreč dobi naj čim bolj starosrednjeveško podobo tudi v notranji opremljenosti in izbiri tudi „kakšnih“ lokalov. Vsi pridelovalni obrti naj bi bili izločeni (peki, mesarji itd.). — Arhivar F. Študel opisuje zgodovino škofjeloškega pokopališča, ki ga je zgradil župnik Tomažič l. 1897 in blagoslovil škof Missia, pa ga zdaj mislijo prestaviti. Pet najlepših nagrobnih spomenikov je podanih v reprodukciji, in so delo kiparjev Jurkoviča, T. Kralja, F. Goršeta, Repiča in Zajca. — F. Planina izpisuje imena vseh študentov iz Loke na dunajski univerzi v l. 1888 do 1876. Bilo jih je razmeroma mnogo. — Ne več lokalnega pomena je razprava Joke Žigona o kompoziciji Prešernovega Sonetnega venca in Krsta. V nasprotju z znano simetrično kompozicijo Venca, kot jo je ugotavljal Avgust Žigon, jo Joka podaja kot kompozicijo „zlatega reza“, enako tudi Krst. Omenja tudi nekaj zasnutkov o problematiki iz Prešernovega gradiva, ki se mu nabira,

Novice iz Slovenije

LJUBLJANA — V koncertnem ateljeju DSS je 4. aprila prvič nastopila pred domačim občinstvom altistka Marjana Lipovšek, ki nastopa v tujini in si je v kratkem času pridobila velik sloves kot solistka-koncertantka. Na klavirju jo je spremljal prof. Marijan Lipovšek, v eni točki sporeda pa je sodeloval še Trio Lorenz.

LJUBLJANA — V notni knjižnici pri zvezi kulturnih organizacij mesta Ljubljane imajo spravljenih in lepo urejenih 5.000 pesmi, ki so na voljo vsem, ki se ukvarjajo z glasbo. Izdali so tudi poseben imenik teh del, ki je na razpolago brezplačno, pa se za ta imenik pesmi le malokdo zanima.

TRBOVLJE — Slovenski cementarni v Anhovem v Trbovljah ne moreta zadostiti vsemu povpraševanju po cementu, čeprav bi planirana proizvodnja zadoščala. Toda ker so se baje pokvarili pakirni stroji v obeh tovarnah, cementa primanjkuje. Toda vse to nima nobene vzročne zveze s 15 odstotno podražitvijo, ki bo stopila v veljavo sredi maja. Tako vsaj pravijo „vodilni“.

JESENICE — Jeseniški železarji so na referendumu odklonili pravilnik o načinu in oceni delitve osebnih dohodkov; največ hude krvi je zaradi novega načina za dodatke za težko delo. Tako na primer naj bi stalni delavci pri pečeh dobili dodatek za ves delovni čas, delavcem, ki le občasno opravljajo tako delo, pa naj bi oddeli čas za malico, pripravo materiala in še za kaj.

MARIBOR — V prostorih Mariborskega sejma so 19. aprila odprli peti specializirani sejem športne in turistične opreme. V Kranju pa so tedaj naredili bilanco kmetijskega in gozdarskega sejma, ki je bil tiste dni zaključen. Ugotovili so, da je bil obisk nekaj manjši, kot so predvidevali — samo 56.000 ljudi. Vendar je bilo na sejmu sklenjenih več kupčij kot lani. Z razstavo ovc so uspešno pomagali k dvigovanju reje ovc na Gorenjskem, kajti plemenske ovice so prodali že kar prvi sejemski dan.

LJUBLJANA — Novi telefonski imenik je že razburil Slovence. V Delu pišejo, da dobivajo vrsto pisem v uradništvo, kjer se hudomušni Slovenci zahvaljujejo poštni upravi za izredno funkcionalen imenik, a pristavljajo, da je pozabila priložiti imeniku — povečevalno steklo.

LJUBLJANA — V okviru cikla Ljubljanski umetniki Ljubljani, ki ga prireja Društvo glasbenih umetnikov Slovenije, je ob spremljavi pianista Ljuba Rančigaja mezzosopranistka Eva Novšak-Houška na večeru samospjevov dosegla velik poustvarjalni uspeh. Odpele je dela Brahmsa, Wolfa, R. Straussa, Berga, Debussyja, Škerjanca in Monsalvatgeja. Čista intonacija in izpiljena dikcija sta tudi pričali o izred-

ni kondiciji, kamor je treba prišteti dejstvo, da je pela v originalnih jezikih in na pamet.

IZOLA — Izolski filmski krožek Zarja in koprski atelje animiranega filma sta pripravila prvi „Fest amaterskih kratkih filmov“.

NOVO MESTO — Na setanku medobčinskega odbora partije na Dolenjskem in v Posavju so govorili tudi o kulturi in vzgoji. Emil Rojc je govoril zbranim poslušalcem o „pokongresnih nalogah na področju izobraževanja in vzgoje“, Franc Šali pa o programiranju kulturne dejavnosti. Med drugim je tudi rekel, da gre pri kulturi za dve svobodi: ena je svoboda slehernega stila, oblike ali smeri, ki se trudi iskati in uporabljati resnico, druga svoboda pa je po njegovem enako pomembna — ta se odraža v ustreznem družbenoekonomskem in razrednem položaju umetnika in ustvarjalca.

LJUBLJANA — Mdexov center za biotiko je pripravil novo naravno poživilo z imenom apifit, ki vsebuje med, matični mleček (jalea real), izvleček gloga in vitamin E. To poživilo, ki ga prodajajo v lekarnah, ni zdravilo za srčne bolezni, a vendar pomaga pri zdravljenju infarkta, ker krepi telo in srce, dobro je tudi za premagovanje kriz med hujšanjem. Dva zdravnika bosta še posebej opazovala učinek apifita na pacientih, ki so preboleli srčni infarkt.

Umrli so od 14. do 20. aprila 1978:

LJUBLJANA — Ivan Jakšič, up.; Stane Benedetič, 71; Klotilda Bardorfer r. Strle; Pepca Golob r. Blejec; Jože Jankovec, steklar; Marta Pelan r. Ažman; Pavel Žibret, up.; Jordan Pecar; Jožefa Černe; Ivan Jug, up., 82; Anica Vuga r. Archine; Frančiška Jenko r. Rosenberger; Justin Podgornik, up. žel.

RAZNI KRAJI — Janez Breskvar, up. nač. geodetske uprave, Krško; Marija Arhar, up.; Vižmarje; Janez Kraševac, varilec, Mirna; Franc Debelak, grobar, Rakovlje; Ludvik Sternad, up., 74; Rakitna; Albin Drole, Ivana goričarica; Ana Kovič, Celje; Virginija Drole-Lucin r. Prešeren, 77, Beograd; Anton Brojan, up.; Mengeš; Vladimir Vodusek, up. učit., Senovo; Angela Iskra r. Tomažič, Kamnik; Ida Plahuta r. Barilli, 86, Kranj; Jože Jerman, 56, Strazda pri Šentupertu; Ludvik Gajšek, 83, Celje; Razalija Petek, Podgrad pri Lj.; Franc Miheličič, sal. duhovnik, Dolenji Logatec; Marija Peterman, 96, Višelnica; Anton Brojan, up. Mengeš; Tine Kočar, Zg. Kašelj; Marija Kresnik r. Uršič, 80, Celje; Anton Mucher, up. mes. mojster, 77, Stožice-Lj.; Antonija Plešec r. Učakar, Domžale; Jože Lekše, up. prof., Celje; Franc Praprotnik, up.; Kovor; Angela Koritnik, Kramarjeva mama, Klanc; Pavel Jordan, 59; Jože Tušar, 82, Loka pri Zidanem mostu; Janez Hribar, posestnik, 82, Zg. Slivnica; Jože Miheličič, Kovačkov ata, 91, Zabukovje-Škocjan pri Turjaku; Franc Perskar, Dravje-Lj.; Mihael Guček, up.; Dornava; Ivan Burič, gostilničar, Hrastje; dr. Milena Perušek-Vurnik, 86, Celje.

Kolaboracija

II.

Djilas in Roberts se v svojih knjigah strinjata pri opisu razlogov, zakaj je do pogajanj z Nemci prišlo, čeprav prvi govori iz lastnih doživetij in skušenj, dočim črpa drugi iz nemških virov. Djilas je iz razumljivih razlogov bolj previden v formulaciji svojih navedb, vendar prizna, da je bilo v politbiroju sklenjeno navesti Sandžak za teritorij, kjer naj bi se v bodoče zadrževali partizani in bi jih tam Nemci pustili pri miru; prav tako je bilo sklenjeno označiti četnike za glavnega sovražnika partizanov.

Roberts je v tem oziru bolj precizen. Piše na str. 108 takole: „Partizanska delegacija je naglasila, da partizani ne vidijo razloga za boj proti nemški armadi — oni se, tako so dodali, bojujejo z nemškimi četami samo v samoočrambi — edino kar želijo, je boj zoper četnike; oni so orientirani v smeri propagande Sovjetske zveze samo zato, ker odbijajo vsak stik z Angleži; vojskovali se bodo proti Angležem, če bi se ti izkrcali v Jugoslaviji; oni nimajo namena kapitulirati, toda v kolikor se želijo koncentrirati na boj zoper četnike, želijo predlagati zadevne teritorije, na katerih so interesirani.“

Nekoliko naprej trdi Roberts, da je vsebina nemškega memoranduma o razgovorih potrjena s partizanskim doku-

mentom, ki nosi podpise Djilasa, Velebita in Popovića. V njem ti trije predlagajo ne le izmenjavo ujetnikov in nemško priznanje partizanov kot redno vojsko, ampak „kar je bolj važno, ustavitve sovražnosti med nemškimi silami in partizani. Trije delegati so pisмено potrdili, da smatrajo partizani četnike za svoje glavne sovražnike.“ (Navedba tega pasusa je dobesedna).

Opisujoč razgovore z nemškimi oficirji, Djilas omeni, kako so se Nemci zgražali nad pritizanskim načinom vojskovanja. Eden izmed njih mu je dejal: „Glejte, kaj ste napravili iz vaše lastne dežele! Pustinjo in pogorišče. Ženske prosjajo po cestah, tifus razsaja, otroci umirajo od lakote.“ Ko so se pogajanja iz Gornjega Vakufa preselila v Sarajevo, kjer je imel svoj glavni stan general Alexander Löhr so prišli po Djilasovih podatkih (str. 237) Nemci z zahtevo, da se bodo pogajali dalje le, če se takoj ustavi sabotaža na železniški progi Zagreb-Beograd.

Ko je Djilas o razgovorih poročal Titu, mu je omenil, da Nemci niso nasprotni nadaljnjim razgovorom, vendar zahtevajo kot pogoj ustavitve bojevanja v Slavoniji. Tito je pripomnil: „Aha, tam je, kjer so ranljivi! Ne moremo soglašati s tem, dokler Nemci ne ustavijo napadov na nas.“ štiri stra-

Pater France Kovač — umrl

Ni se še spočel prvi s marnični dan v domovini, ko je na cesti Ljubljana - Vrhnika obležal v smrtni nesreči pater France. Z njim so stopili v večnost tudi trije otroci, ki so z njim potovali; prav oni, ki jim je v svojem duhovniškem delovanju posvečal toliko ljubezni. Tako se je — 33 let potem, ko je s svojim starejšim bratom doživel vetrinjsko tragedijo — dopolnilo življenje, ki se je dan za dnem razdajalo v lajšanju bremena trpečim in pomoči mladim ob vstopu v življenje. Razdajalo z veseljem in dobroto.

Nesrečo je povzročil pri Brezovici

18. obletnica Slovenskega doma v Carapachayu

Nedelja 7. maja — lep jesenski dan. Sonce je zlatilo listje dreves na dvorišču carapachayskega Slovenskega doma, kamor so se zbrali številni gostje iz okolice in od drugod ter s tem dokazali povezanost s tem majhnim slovenskim središčem v severnem predelu Vel. Buenos Airesa. Slovenski dom v Carapachayu je obhajal osemnajsto obletnico svoje ustanovitve. Ob tej priložnosti so obiskovalci potrdili, da v njih še živi ljubezen za naše stvari, da je v njih še slovenska zavest.

Po dviganju argentinske in slovenske zastave in petju obeh himen, so se navzoči podali k skupni maši, ki jo je daroval za vse žive in umrle člane te slovenske skupnosti dr. Alojzij Stare. Sveta daritev je bila poživljena s petjem lepih slovenskih cerkvenih pesmi. Po maši so ljudje posedli h kosilu v prijetni senci na dvorišču in v samem domu. Pri mizah so se zbrali prijatelji in znanci v pogovoru in obujanju spominov. Popoldanske ure so naglo minevale. Da, vsi ki smo v zdomstvu, bi morali biti vedno kot bratje in sestre ene družine. To misel je razvijal tudi predsednik Doma, g. Lojze Sedej, v svojem pozdravnem govoru na začetku popoldanskega programa: „Dolgoletne izkušnje nas učijo, da le in edinole v slogi je moč — tako posameznika, Doma in organizacije. Brez medsebojne povezave, pomoči in zaupanja delo v skupnosti ne rodi sadov, nima uspeha. Zato vas prosim, pustimo ob strani vse, kar bi nas moglo razdvajati, bodimo strpni drug do drugega. To priporočam zlasti mladini. Naj se pri organizacijskem delu za Dom posvetuje s starejšimi, da se ohrani čim večja enotnost vseh članov. Kadar gre za skupno delo, za skupen cilj, naj vsi osebni interesi ostanejo zadaj. Ne dajmo jim mesta, da bi nas odtujevali in razdvajali...“ Besede, zrasle iz človeških skušenj, ki bi jih mnogi morali dvakrat premisliti.

Sledil je slavnostni govor predsednika Zedinjene Slovenije, g. Marjana Lobode. Navajal je važne misli, ki zadevajo smisel našega bivanja in delovanja v zdomstvu: „Pri vsej domačnosti in prijetnosti, ki jo ima Dom za vsako družino ali skupnost, ki je le večja družina, pa je Dom le sredstvo pri

večji osebni avto, ki je z blazno hitrostjo v desnem ovinku zavozil na levo. Pater France se je vračal z otroki — tremi brati sedemčlanske družine — z Mirenskega gradu pri Gorici, kjer so imeli starši duhovne vaje.

Do pogreba je ležal v Dravljah, na svojem zadnjem delavnem mestu. Tu so se mogli posloviti od njega njegova mati, brata, sorodniki, predstojniki in sobratje duhovniki ter mnogi prijatelji; med njimi zlasti otroci in mladina.

Pogreb je bil skupno z njegovimi mladimi sopotniki na ljubljansko pokopališče. Tisočglava množica je z navzočnostjo, molitvijo in poslovnimi besedami hotela izraziti priznanje človeku-duhovniku, ki je v pozabljanju nase živel zanje.

Ko v duhu tudi mi, ki smo ga poznali in imeli radi, iščemo jesenskih cvetov, da bi mu jih položili na sveži grob, to delamo v veri, da je po božji Previdnosti moralo „seme pasti v zemljo“, da bo obrodilo popolen sad.

dosegi nekega višjega cilja. Tako je tudi z našimi slovenskimi Domovi, našimi organizacijami in ustanovami. Ne mi, ne naši starši niso šli po svetu za to, da bi ustanavljali organizacije, izdajali časopise in revije. Jasno je, da to niso naši cilji. To so le nujno potrebna sredstva pri doseganju glavnega cilja, ki je svoboda slovenskega naroda in Slovenije... Odhod iz domovine nam ni nič zmanjšal ljubezni do Slovenije in do slovenskega naroda. Kako neki, tam smo pustili svoje domače, svoje mrtve, svoje domove. Srce se je trgalo ljudem, ko so odhajali od doma. In z leti ta ljubezen ni zamrla, še bolj se je okrepila, tako da nekateri niso vzdržali silnega pritiska domotožja in jih je ta bolečina strla. Kako bi otrok, ki so ga s silo otrgali od matere, pozabil nanjo, jo nehal ljubiti! Tudi slovenski begunci nismo pozabili Slovenije. Sicer ne bi doprinesli toliko žrtev, da smo si ustvarili kot skromen nadomestek našo Slovenijo v svetu, z vsemi našimi Domovi, organizacijami in ustanovami. Pa to je le nadomestek. Prava Slovenija je pod Triglavom. Tam je naš rod doma, tam so sveti grobovi naših očetov in dedov, tam so naše korenine, tam je zemlja, ki je oblikovala slovenski narod skozi več kot tisoč let. Tam je narod trpel, umiral, pa spet zmagal in kljub vsemu obstal...“

V naslednjih točkah programa so nastopili otroci carapachayske šole Josipa Jurčiča. Recitali so priložnostne in otroške pesmi: „Krivič za klobukom“, „Tončkove sanje“ in „Narobe svet“. Sedmi in osmi razred sta predvajala scenski prikaz Gregorčičeve Jefejeve prisrge. Glavni poudarek v programu pa naj bi bila recitacija županičeve pesnitve „Duma“ ob stoletnici pesnikovega rojstva. Mladina carapachayskega Doma je lepo in z občutkom podajala verzne pesnitve, ki oživljajo pesnikovo bol ob vprašanju, ki je še danes boleče: izseljevanje v tujino. Tri skupine fantov in deklet — glas pesnika, glas moža iz tujine in glas žene v domovini — je pripravil g. Jože Markež.

Tudi na pesem in ples niso pozabili poštvalni člani tega žilavega Doma. Može in fantje iz Carapachaya so zapeli: Pogled v nedolžno oko, Lipa in Triglav. Dekleta pa so spretno

ni naprej (244) Djilas poroča, da je Tito „ustavil operacije slavonskih partizanov, zlasti one na železniški progi Zagreb-Beograd.“ Iz tega se klepa, da je bil Tito odločen pogajanja z Nemci nadaljevati, ker je ustregel zahtevi nemške vojske.

Res je prišlo do nadaljevanja pogajanj o premirju med Nemci in partizani že čez nekaj dni. Djilas ne zamudi nobene prilike, da ne bi vojaških pogajanj čim bolj zakrival z izmenjavo obojestranskih ujetnikov; med njimi omenja podrobno in z imenom Herto Has, Brozovo drugo ženo, nemškega (volksdeutsch) pokolenja, ki mu je rodila sina, bila od Nemcev ujeta in izmenjana, medtem ko je Tito že živel s proslulo Zdenko, ki je imela v partizanskem štabu veliko besedo in je krepko intrigirala. Tako vsaj trdi Djilas.

Že 25. marca 1943 so Nemci partizansko delegacijo prepeljali v Zagreb, a v njej ni bilo Popovića, ampak samo Djilas in Velebit, verjetno s pomožnim osebjem. Glede načina, kako so jih Nemci spravili v Zagreb, se Roberts in Djilas razlikujeta. Prvi pravi, da so delegacijo prepeljali iz Sarajeva v Zagreb z nemškim vojaškim letalom, drugi pa, da „smo se vozili notri do Broda z avtomobilom, od tam pa nadaljevali v zastraženem železniškem vagonu.“ Ta edina razlika med njima je povsem nepomembna!

O vsebini zagrebskih pogajanj je Djilas dokaj redkobeseden, kar je ra-

zumljivo, če se pomisli, da je pisal pod nevarnostjo Titove ječe. Pravi, da so imeli dva sestanka v hotelu podobni stavbi blizu Zrinjevca, a namesto vsebine popisuje nemškega oficirja, ki je pogajanja vodil na nepričakovano nizkem nivoju. „Kljub temu“, pravi, „je bil dosežen napredek na potu k premirju: Nemci so namignili, da bodo ustavili operacije, kakor hitro bomo mi prenehali z napadi na železniško linijo v Slavoniji.“ (Kot smo navedli zgoraj, je Tito te napade res ustavil). Djilas se nič ne pomislija reči, da „se ni smo branili podatki izjavo, da se bomo mi (partizani) vojskovali proti Angležem, če bi se ti izkrcali“, potem pa dodaja, da so „resno mislili, da se bo treba z njimi (Angleži) res bojevati.“ (243)

O živahni vojaški in diplomatski akciji, ki so jo nemški zastopniki v Zagrebu vzpostavili s Hitlerjevimi osrednjimi oblastmi v Berlinu, ne ve Djilas povedati drugega kot naslednji suhoparni stavek: „Med Nemci v armadi in med nemškimi predstavniki v Hrvatski jih je bilo nekaj, ki so bili za premirje. Toda ta element ni imel niti poguma, da bi bil svoje želje povedal.“ To ni res, kakor bomo razvideli iz Robertsove obravnave te zadeve. Ta je namreč imel vse možnosti vpogleda in ocenjevanja nemških uradnih dokumentov, Djilas pa dostop do teh virov ni bil mogoč. Pa če bi tudi bil mogoč, bi komaj mogel pljuvati v lastno skledo.

L. P.

in okusno izvajala Narodni ples, ki je bila ena najlepših točk programa.

Sledila je prosta zabava, ki jo je poživljal ansambel domačega plesnega orkestra. A živžav se je polegel že v zgodnjih nočnih urah — ljudje so odšli z zavestjo nečesa večjega, skupnega, slovenskega.

-e ž

Slovinci v Argentini

Osebnе novice:

Umrli je 12. maja v 60 letu starosti Ivan Oven. Pokopali so ga v nedeljo 14. maja na pokopališču v Villegas. Naj počiva v miru.

MIRAMAR

Poročilo, ki smo ga prejeli iz Miramara, ne vsebuje veselih novic. Alojzij Marolt je aprila meseca obhajal svojo 60-letnico pa se je moral zaradi slabega zdravja zateči v bolnišnico. Naši rojaki tam so zanj zaskrbljeni. Bil je tudi zvest član slovenskega doma v Miramaru.

V soboto 29. aprila pa so se zbrali v Domu rojaki iz Miramara h keglanju in šahiranju. Med temi je bil tudi 57-letni Ivan Zajc, mizarški mojster. Med igro pa se je nenadoma in brez besed zgrudil na tla. Takoj so ga odpeljali v bolnišnico, pa ni bilo več pomoči. Zdravnik je ugotovil srčni infarkt. Vse rojake je smrt Ivanu Zajca močno zadela. Zapušča vdovo Marijo roj. Škulj in tri otroke.

Težko prizadeti družini izreka sožalje tudi Svobodna Slovenija.

Slovinci po svetu

ZDA (Chicago)

Dr. Alfred Fischinger umrl

V petek 24. februarja zvečer je v Chicagu, zadet od srčne kapi, nenadno umrl na svojem domu dr. Alfred Fischinger, rojen v Grazu v Avstriji, diplomiral in promoviral na pravni fakulteti univerze v Ljubljani, kjer je bil kasneje okrajni sodnik. V Ameriko je prišel l. 1950 in se naselil v Chicagu, kjer je bil pevovodja in organist pri cerkvi sv. Štefana in učitelj glasbe na Mt. Assisi Academy v Lemontu. Zapustil je ženo Metodo, sinove dr. Petra, dr. Andreja in Tomaža ter hčerko Marijo por. Vauter.

„Jaz nisem Jugoslovan“

V Avstraliji izhaja glasilo Srbskega narodnega odbora Bralovića „Srpski bilten“, ki je v svoji številki 72 na strani 7 pod zgornjim naslovom objavil izpod peresa Gvozdena Bralovića med drugim naslednje:

„Takšen je naslov na prvi strani melbournskih „Novosti“ z dne 27. februarja 1978, izpisan vpadljivo z zelo debelimi črkami. Te besede pripisujejo liberalnemu senatorju Miši Lajovicu, znanemu slovenskemu rodoljubu, politiku, protikomunističnemu borcu in velikemu prijatelju Srbov. Na enem mestu dobesedno piše:

„Prejšnjo nedeljo je na sestanku pri nekem ministru v razgovoru s članom uredništva Novosti senator Miša Lajovic dejal: „Jaz nisem Jugoslovan. Jaz sem Slovenec.“

Novosti prepuščajo bralcem komentar o tej izjavi, senatorju pa nudijo na razpolago prostor, da pojasni to svojo izjavo.“

Mi menimo, da je zgornja izjava senatorja Lajovice — popolnoma jasna in da o njej ni treba ničesar pojasnjevati. Jugoslovanski narod ne obstaja in zato tudi senator Lajovic ne more biti Jugoslovan, tudi če bi to hotel. Jugoslovansko državljanstvo, ali če je kdo rojen v Jugoslaviji, ne spreminja narodnosti. Slovenci so narod. Oni so bili in ostali Slovenci tudi v državi, ki se je imenovala Avstrija. Oni so bili Slovenci tudi v kraljevini Jugoslaviji in so Slovenci tudi v komunistični Jugoslaviji. Ostali so Slovenci tudi na raznih delih sveta, kamor jih je vojni vihar razmetal.

Miša Lajovic ni državljan komunistične Jugoslavije, toda to ne spreminja zadeve. Bil bi Slovenec, tudi če bi bil državljan sedanje Jugoslavije.

On je rojen kot Slovenec, ostal je Slovenec tudi danes v Avstraliji, katera državljan je in senator.

Senator Miša Lajovic ne bi mogel biti drugo, kar je, tudi če bi hotel. On je rojen, vzgojen, izobražen in formiran v družini, v kateri se je gojila slovenska narodnost, slovenska misel in kultura, slovenska zgodovina in velika ljubezen do srbskega naroda.

Mi Srbi cenimo in spoštujemo senatorja Lajovica, ker je dober človek in stvaren politik. Radi ga imamo, ker je protikomunist. Radi ga imamo, ker ni Jugoslovan. Radi ga imamo, ker je Slovenec. Radi ga imamo, ker nas ima tudi on rad.“

Čudna ugrabitev

V Frankfurtu v Nemčiji je živel nad pet let kot politični emigrant Petar Džerasimović, rojen v Beogradu, star 52 let. V Frankfurtu je živel z njim tudi hčerka Sonja, stara 22 let, ki je študirala na univerzi. Pred nekaj meseci pa je odšla hčerka v Zagreb k materi po imenu Emina, stari 45 let. V prvi polovici aprila je oče Petar dobil sporočilo od hčerke Sonje iz Zagreba, da bi potrebovala razne stvari, ki jih ni vzela s seboj, in ker je tudi že štiri mesece noseča, ne bi šla rada na pot v Frankfurt. Zato naj bi prišel oče v Trst, kjer naj bi se sestali in bi prevzela zaprosene stvari.

15. aprila popolne se je oče Petar pripeljal v Trst na dogovorjeni kraj z velikim kovčkom v svojem mercedesu. Kmalu sta se mu približali njegova žena in hčerka v spremstvu močnega mladenciča, za katerega se je pozneje izkazalo, da se imenuje Darko Ozinić. Žena in hčerka sta se takoj lotili Džerasimovića, ga hoteli zvezati, dali sta mu tudi injekcijo, mladencič pa mu je na senca nastavljal revolver. Džerasimović se je obupno branil, tako da ženi in hčeri ni uspelo, da bi ga zvezali. Prišla je policija, vse tri, ki so prišli iz Zagreba, aretirala, to je, ženo, hčerko in Ozinića. Zadnji je skušal pobegniti, pa mu je policija to preprečila. Vse so odpeljali na upravo policije. Ženski nočeta nič govoriti. Oče, odn. mož Petar je izrazil željo, da bi se smel vrniti v Frankfurt, kjer ima podjetje za graditev veleblagovnic. Toda policija ga je zadržala, dokler ne bo vsa stvar pojasnjena. Po enih verzijah naj bi bili mati in hči prisiljeni, da pripeljata moža, oziroma očeta čez mejo.

To poročilo posnemamo po tržaškem listu Il Piccolo, z dne 16. aprila t. l.

Po športnem svetu

JUGOSLOVANSKA MLADINSKA nogometna ekipa se je le uvrstila v polfinale evropskega prvenstva. Po porazu z Madžari v Mariboru se jim je ekipa oddolžila v gosteh in se uvrstila v polfinale. Prvo polfinalno tekmo je odigrala 19. aprila v Novem sadu z Anglijo in jo premagala z 2:1. Novosadčani so mladince bodrili celo s takimi transparenti: „Naprej mladi, če stari ne morejo...“

NA MEDNARODNEM gimnastičnem prvenstvu v ČSSR v Košicah sta nastopili tudi Slovenki Župančičeva in Bezjakova. Alenka Župančičeva je bila v skupni uvrstitvi na 24. mestu; najbolje se je uvrstila na bradlji, kjer je bila finalistka tekmovanja in je zasedla 8. mesto. Bezjakova se je uvrstila na 28. mesto.

NA ZADNJIH TEKMOVANJH za prvenstvo FIS v alpskem smučanju so sredi aprila nastopili slovenski smučarji in smučarke v Santa Catarina (Italija) in Carletonette (Francija). Smučarke Tometova, Kolenčeva in Pintarjeva ter Klanjščakova so se kar dobro držale med 111 najboljšimi alpskimi zvezdami. V Santa Catarina je Tometova v slalomu zasedla 5. mesto, v veleslalomu pa 12. V Franciji je Tometova v slalomu zasedla 12. mesto, Jermanova 19; v veleslalomu pa je bila Jermanova 19., Pintarjeva 21., Tometova pa 35.

Smučarji Kuralt, Strel in brata Kozelj so tudi dokaj uspešno nabirali točke za tekmovanje FIS, dočim se najboljši slovenski alpski smučar Bojan Križaj teh zadnjih tekmovanj ni udeležil.

NA MEDNARODNEM prvenstvu Danske v namiznem tenisu so nastopili slovenski mladi tekmovalci, ki so slavili zmage pri mladincih in mladinkah. Kar štirje mladinci so se uvrstili na prva štiri mesta: Hrastničan Jože Urh je premagal Sobočana Horvata, na tretje in četrto mesto pa sta se uvrstila Sobočana Veron in Kovač. Slovenskega mladinskega prvaka Mariborčana Franka je v četrtfinalu izločil zmagovalec Urh. Slovenska prvakinja Andreja Ojsteršek je slavila s finalno zmago nad Sonjo Džankić iz Ptuja, tretja pa je bila Ravenčanka Logarjeva. Isti tekmovalci so tudi nastopili v tekmovanju članov in članic; v polfinalu sta prišla Urh in Kovač ter izgubila s prvakom Petersonom (Danska) in drugouvrščenim Nemcem Krausejem.

Mednarodni teden

NA JAPONSKEM je parlament izglasoval uvedbo smrtne kazni za ugrabitelje oseb in za napadalce diplomatskih predstavnikov ali diplomatskih ustanov.

ŠPANSKI PARLAMENTARNI ODBOR, ki je razpravljal o novi španski ustavi, je z glasovanjem odločil, da bo Španija parlamentarna monarhija, da si se je španska socialistična stranka z vsemi sredstvi borila, da bi bila Španija proglašena za republiko. V poslanski zbornici v Madridu se je 13 socialističnih poslancev vzdržalo glasovanja, medtem ko jih je 23 drugih glasovalo za besedilo, ki pravi, da je „politična oblika španske države parlamentarna monarhija.“

MINISTER ZA PETROLEJ Saudijske Arabije Ahmed Yamani je v Londonu izjavil, da se bo ZSSR najkasneje do leta 1980 spremenila iz izvoznice petroleja v uvoznico te energetske vrvice. „To bo za ZSSR pomenilo težko breme, ker Moskva že danes potrebuje, še bolj pa bo v bodoče potrebovala vedno več tujih deviz.“ Na vprašanje, kakšne posledice bo to imelo za ZSSR, je Yamani dejal: „Mislim, da sovjetski premiki na afriškem Rogu, verjetno tudi državni udar v Afganistanu in kar

se bo še zgodilo v bližnji bodočnosti, vse dokazuje pomen in važnost perzijskega zaliva za ZSSR.“

DVA TIROLCA, 33 letni Reinhold Messner iz italijanskih Tirol in 35 letni Peter Habeler iz avstrijskih Tirol, sta bila prva človeka, ki sta se 8. maja t. l. povzpela na 8.848 metrov visoki Everest brez mask za kisik. Ko sta se pred 25 leti Hillary in Tensing povzpela kot prva človeka sploh na vrh Everesta, sta oba nosila kisikove maske.

OBVESTILA

SOBOTA, 20. maja:

Audiovizual o Antartiki ob 20 v Slovenski hiši. Vabi SKAD.

Slovenska Kulturna Akcija vabi na župančičev večer ob njegovi stoletnici v Slovenski hiši ob 20. Beseda o njem, spomin na srečanja in recitacije.

V Našem domu v San Justu ob 20.30 večerje v korist slovenskega zavetišča dr. Gr. Rožmana. Igra orkester Duc in altum.

NEDELJA, 21. maja:

17. obletnica blagoslovitve Slovenskega doma v San Martinu s celodnevnim sporedom.

SOBOTA, 27. maja:

V Slomškovem domu ob 20 redni občni zbor.

V Berazateguiju 2. mladinski ples. Začetek ob 21. uri.

Pouk slov. srednješolskega tečaja ob 15. uri v Slovenski hiši.

NEDELJA, 28. maja:

Zegnanje pri Mariji Pomagaj v Buenos Airesu.

NEDELJA, 4. junija:

Praznik slovenskih junakov.

SOBOTA, 10. junija:

V Slomškovem domu koncert slovenskega mladinskega zbora iz San Justa.

**Mladina iz
BERAZATEGUIJA
te vabi
na svoj drugi
Mladinski ples
27. MAJA OB 21**

**V nedeljo, 28. maja, vabi slovenska cerkev
Marije Pomagaj v Slovenski hiši na**

**v
Zegnanje**

Ob 11.30: somaševanje naših dušnih pastirjev. Pel bo SPZ „Gallus“, nato kosilo, ob 16.30 pete litanije Matere božje. — Lepo vabljeni!

17. OBLETNICA BLAGOSLOVITVE
Slovenskega doma v San Martinu

V NEDELJO, 21. MAJA

Ob 11.30 sv. maša
Ob 13.00 skupno kosilo
Ob 15.30 akademija

Nato prosta zabava

Igra: Slovenski instrumentalni ansambel

DANES BOLJ KOT KDAJKOLI VELJA: PREDNO VZAMETE PO-SOJILLO ALI NALOŽITE SVOJ DENAR DRUGOD, VPRAŠAJTE ZA POGOJE PRI NAS! NE BO VAM ŽAL!

KREDITNA ZADRUGA „SLOGA“ z. z. o. z.

Bmé. Mitre 97 — Ramos Mejía — T. E. 658-6574

Uradne ure: Ponedeljek, sredo, petek; od 15. do 19. ure

PUERTAS PLEGABLES
Intermódulo

desde \$22.500.- m2
en maderas, vitraux,
laminados plásticos y
telas vinílicas

Fabrica, Ventas
y Envíos Interior:
Rio de Janeiro 677 Cap. Fed.
812-7490 y 2069

Sucursales:
Capital: Av. Juan B. Justo 3976
San Miguel:
Av. León Gallardo 383

INTERMODULO

opozarja posebej

Slovenec

na

svoje izdelke

V nedeljo 4. junija
praznik junakov

OSREDNJA HIŠA:

LOMAS DE ZAMORA

Av. Hipólito Yrigoyen 8854/62

Tel.: 243-2291

(med Boedo in Sáenz)

Vse za dom

Pohištvo

Dekoracije

V Londonu so odkrili spomenik katinskim žrtvam

Poročali smo že večkrat, kako se je pripravljala spomenik katinskim žrtvam v Londonu in kakšne težave so bile pri nabavi prostora, pa tudi potem o spomeniku samem, kakšen napis naj bi nosil in komu je prav za prav postavljen. Zdaj je prišlo do odkritja spomenika in slavnostni govornik je bil podpredsednik Odbora za postavitev spomenika lord St. Oswald. Spomenik sam pa je blagoslovil poljski izseljenski škof Rubin, tajnik škofovskih konferenc v Vatikanu.

Britanski govornik je med drugim rekel: „Naj vedo vsi, da je ta kos britanske zemlje za vedno eden med najbolj čiščenimi in najpomembnejšimi mesti na vsem britanskem otočju. Naj bo jasno vsemu svetu, v slednjem zakotku našega sedanjega sveta, kje je resnica preganjana in kje so poteptane te vrednosti, ki jih mi spoštujemo... Žica, ki tu na spomeniku obdaja belega orla, simbolizira sedanje stanje tega naroda za 'železno zaveso'... toda prišel bo dan, ko bo ta zločinska bodeča žica pretrgana. Samo za neko določeno dobo bo ta žična krona svojska sestavina tega spomenika. Končno je vklesana v ta kamen letnica '1940', ki izraža drugo prvo resnico, ki bi jo radi pozabili samo krivci, ignoranti ali nevredneži. So tudi taki, ki iz navinosti ne cenijo dovolj, kako ostro orodje je resnica. Je najvažnejše orodje miru. Ne moreš ga nekaznovano odložiti stran zaradi osebne neugodnosti ali miru duha. Resnica je nujno potrebna človeštvu. In ta spomenik govori o brutalnem uničenju tisočih ljudi, ki bi

mogli postati voditelji svojemu narodu. Prav zato so bili pobiti. Do danes niso imeli vrednega spomenika. Neki angleški mladi pesnik je rekel, ko je šel na vojno: 'Če bi kje v tuji zemlji padel, vedite, da je tam — kjerkoli naj — bo — košček Anglije'. Tak košček Poljske je tale prst, na kateri zdaj stojimo. Zbrali smo se tu, ne da bi objokovali Poljake, ki so padli neoboroženi in do konca nezmožni, ampak da bi dali spoštovanje nepremagljivemu duhu Poljske, za katero so dali življenje. To ni spomenik preteklosti, temveč jamstvo žive prihodnosti.“

Tako je govoril Anglež ob spomeniku, na katerem sicer ni napisano, kdo je morilec, ker tako niso pustile oblasti, ki so tudi nekoč molče šle preko zločina, čeprav so vedele, kdo ga je izvršil. Toda letnica 1940 in ta govor angleškega lorda je po ovinkih nedvomno povedal, kakšnim žrtvam je postavljen ta svetovni spomenik — iz daril vsega sveta, ki so ga zbirali Angleži. Toda verujemo, da bo prišel čas, ko bo tudi ta nejasnost izginila s spomenika kakor bodeča žica okrog belega orla.

Nas pa ob tej priložnosti zanimajo še neke podrobnosti, ki jih o katinskih žrtvah prinaša tukajšnji Poljski Glas 5. maja t. m. (Lucjan Paff) in nam niso bili znani. Vemo, da je bilo v Katynu pobitih in pokopanih samo 4245 trupel ustreljenih v tilnik od kakšnih 15.000 ujetnikov, ki so bili odpeljani na morišča iz taborišča Starobelsk, Ostaškov in Kozielsk. Toda že od 1. 1975, ko je izšla v Londonu angleška Gibbo-

nova knjiga o Katynu, se imenujejo tudi druga morišča. Tako je ta angleški pisec istega 1. 1975 poslal v list „Guardian“, ki ga je priobčil za 35-letnico. Je to uradno poročilo sovjetske tajne policije NKVD, v katerem je povedano, kje so pomorili ostalih 10.000 ujetnikov. Zanimivo je, da je raport bil že 1. 1957 20. julija objavljen v časopisu „Sedem dni“ v Zahodni Nemčiji s fotokopijo. Lord Manck in Nemca Gunther Frasiike in Friedrich Fez, ki so bili tedaj uredniki lista, potrjujejo avtentičnost vsebine in pravijo, da ni tedaj nihče dvomil v resničnost podatkov. Našel je to poročilo Poljak, ki je služil v nemški vojski, v neki kleti tajne policije v Minsku, in ga je pozneje skušal pokazati Gomulki, pa ni uspel. Prinesel ga je temu listu. Ti so ga tiskali, toda prinašalec je pozneje izginil brez sledu.

To je uradno poročilo z datumom 10. julija 1940, podpisano po komisarju NKVD Taratakovu, ki javlja „likvidacijo“ treh taborišč v okolici Smolenska... in sicer so taborišče v Kozielsku likvidirali tamkašnja NKVD v času od 1. marca do 3. maja; taborišče v Ostaškovu NKVD ter 129 polk strelcev v vasi Bologoje; taborišče v Starobelsku NKVD in v Harokovu po ukazu polk. Kočova in sicer 68. polk ukrajinskih strelcev v okolici Dergači. V poročilu je tudi omenjeno, da je kopija poslana generalom Raichmanu in Saburinu. Odgovorni za umor pa so bili imenovani generali in poveljniki tajne policije.

Kakor je znano, je bilo pobitih v Katynu 4.254 častnikov, v Bologaju 6.376 in v Dergačih 3.841. Skupno torej 14.471 umorjenih.